

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Колумбета Олександра Миколайовича
на дисертацію Оленєва Дмитра Геннадійовича
**«Методичні засади формування здоров'язбережувальної компетентності
студентів вищих технічних навчальних закладів»,**
подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.02 - теорія і методика навчання
(фізична культура, основи здоров'я)

Послаблення економічних критеріїв в Україні викликає хвилю моральної деградації, порушення законності. Це веде до стрімкого зростання злочинності. Замість заповнення вільного часу активними заняттями фізичною культурою та спортом, активним відпочинком, молодь все більше орієнтується на кримінальну сферу діяльності, що складає реальну загрозу безпеки України.

Радикально змінити ситуацію за рахунок існуючої в Україні традиційної системи охорони здоров'я неможливо. Очевидно, що не дивлячись на тяжкий економічний стан України, задля запобігання ще більших економічних та соціальних втрат у зв'язку зі зростанням захворюваності, збільшення смертності, погіршенням кримінальної ситуації, поглибленням негативних явищ у молодіжному середовищі, необхідно терміново і радикально змінити цю ситуацію за рахунок надання їй пріоритетності.

Серед наук, які займаються питанням формування, збереження та зміцнення здоров'я людини, особливе місце займає фізична культура. Більш того, предмет «фізичне виховання» – єдиний з дисциплін закладів вищої освіти, при вивченні якого студенти мають можливість практично займатись своїм оздоровленням. Але існуюча система фізичного виховання знаходиться у кризовому стані та не може задовольнити потреби населення. Зараз, як ніколи, необхідно знайти системний, комплексний підхід до технологічної схеми вивчення дисципліни «фізичне виховання», в тому числі й за проблемою здоров'я.

Дисертація Д. Г. Оленєва якісно збагачує наукові погляди на роль здорового способу життя. Автором показано, що одним з головних напрямків у формуванні здорового способу життя – це виховання свідомого, уважного, активного ставлення до свого здоров'я. Складність вирішення проблеми здорового способу

життя у тому, що він – складова частина багатьох факторів, які діалектично пов'язані. Більшість однофакторних, а також багатфакторних профілактичних програм, наприклад, у боротьбі з палінням, артеріальною гіпертонією, низькою фізичною активністю не дали належної ефективності. Тому при розробці основи формування здорового способу життя необхідно виходити із комплексних програм збереження та зміцнення здоров'я.

Відповідь на ці складні питання прагне знайти Дмитро Геннадійович і доводить, що для формування адекватного ставлення до здоров'я вирішальним фактором є визначення його як цінності, його місце у структурі інших життєво значущих цінностей.

Рецензоване дослідження відповідає державним документам про вищу освіту і виконане відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики фізичного виховання факультету фізичного виховання Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова «Формування спеціальних знань і рухових навичок у дітей та молоді у процесі навчання фізичної культури, основ здорового способу життя».

Складові цілісності роботи вбачаємо в наявності «наскрізної» ідеї. Автор доводить, що вирішення проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності у процесі фізичного виховання та впровадженні її у здоров'язбережувальний освітній простір здобувачів вищої освіти інформаційно-комунікаційних спеціальностей, дають підстави для оптимістичного прогнозу відносно поліпшення якості освітнього процесу з фізичного виховання.

Перевірена на практиці Д.Г. Оленевим методична система формування здоров'язбережувальної компетентності дозволить допомогти фахівцям у галузі фізичного виховання отримати більш точну та різнобічну інформацію про функціональні можливості студентів, оцінити їх стан здоров'я, на основі отриманих даних здійснювати індивідуальний та диференційний підходи покращати здоров'я студентів та вносити корекцію навчального процесу у закладах вищої освіти.

Найбільш суттєвими результатами дисертації вважаємо наукове та експериментальне обґрунтування методичної системи формування здоров'язбережувальної компетентності студентів технічних закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання. Реалізація здоров'язбережувальної компетентності у фізичному вихованні студентів відбувається з дотриманням наступних положень: формування потреби у підвищенні рівня фізичної культури, сам освітній процес, теоретико-методичне забезпечення педагогічних дій, контроль за ефективністю освітнього процесу, оцінювання фізичної підготовленості.

Конкретизуємо наукову новизну, теоретичне і практичне значення дисертації.

У вступі аргументовано доведено актуальність теми, в цілому коректно подано більшість пунктів понятійного апарату. Проведена експертиза виконаних завдань переконливо доводить, що автору вдалося всебічно розглянути теоретичні та методичні засади означеної проблеми.

Цілком компетентне обґрунтування, що зміцнення здоров'я та розширення резервних можливостей студентів передусім залежить від способу життя, Дмитро Геннадійович Оленев підтверджує аналізом численних досліджень. Їм доказово доведено, що здоровий спосіб життя є усвідомлення студентами позитивного впливу відповідного способу життя на організм, в тому числі усвідомлення інформації про свій рівень функціональних можливостей, який значно характеризує рівень здоров'я. Таким чином автором реалізовано перше завдання.

Творчий підхід, смілива й переконлива полеміка з дискусійними підходами вчених сприяють розв'язанню другого завдання – аргументованому розкриттю факторів та показників, що визначають ефективність методичної системи формування здоров'язбережувальної компетентності студентів технічних закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання.

Дослідником доведено, що запропонований цільовий блок моделі методичної системи містить наступні компоненти: мета – забезпечення студентам можливості поліпшення та зміцнення здоров'я за період навчання та

упродовж подальшого життя, підвищення їх фізичної підготовленості; основні завдання – формування здоров'язбережувальних компетентностей у студентів; формування активно-позитивної мотивації щодо занять фізичними вправами; зміцнення здоров'я та профілактика захворювань; підвищення високого рівня розумової працездатності; ефективне використання малих форм активного відпочинку в процесі теоретичних занять; набуття спроможності до виконання державних тестів і нормативів на рівні вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик.

У подальшому викладі дисертації Дмитро Геннадійович конкретизує ці положення через обґрунтування авторської експериментальної методики, яка включала: індивідуальний метод із застосуванням комплексів вправ базової програми CrossFit, коловий метод при вправах силового характеру, самостійні заняття оздоровчим бігом, спеціально розроблені комплекси фізичних вправ малих форм активного відпочинку, що є *третім* та *четвертим* завданнями.

Достатньо ґрунтовно розв'язане *п'яте* завдання. На основі кореляційного та факторного аналізу визначено достовірні взаємозв'язки біологічного віку зі згинанням і розгинанням рук в упорі лежачи та з підніманням тулуба в сід за 30 с (дівчата), а у юнаків – зі всіма показниками фізичної підготовленості. Автором представлена п'ятибальна шкала оцінювання, яка дає можливість кількісно оцінити рівень сформованості здоров'язбережувальної компетентності у студентів інформаційно-комунікаційних спеціальностей у процесі фізичного виховання, сприяє засвоєнню матеріалу з дисципліни «фізичне виховання», а також допомагає здійснити якісне оцінювання навчальних досягнень.

Заслуговує на схвалення сформована організаційна модель комплексного методологічного підходу, який складається з теоретичних, соціологічних, психофізіологічних методів науково-педагогічних досліджень, методів педагогічного експерименту тестування рухових якостей. Разом з тим дослідник слушно розроблює практичні рекомендації щодо комплексів вправ малих форм активного відпочинку в процесі навчального дня та під час самостійних оздоровчо-фізкультурних занять у вільні від навчання години.

Тривалий період дослідження, різноманітний комплекс методів дослідження, власний досвід викладання у вищій школі дозволили автору визначити, що в процесі формування здоров'язбережувальної компетентності студентів 17-19 років ідентифіковано основні «генеральні» фактори, які визначають цю компетентність.

Опис експериментального етапу дослідження, логіка подання його матеріалів, процедури збору емпіричних даних та перевірки їх достовірності в цілому відповідають меті та завданням дослідження. За результатами проведеного дослідження підготовлено монографію. Таким чином дисертант розв'язує *шосте* завдання і в цілому досягає мети наукової роботи.

Наведений у роботі комплекс методів, адекватних об'єкту, меті, завданням і логіці побудови, педагогічна результативність розробленої методики, про що свідчать довідки з закладів вищої освіти, забезпечують достовірність і надійність результатів дисертації. Відзначимо ґрунтовні додатки, що поглиблюють і увиразнюють уявлення про цілісне дослідження. Список використаних літературних джерел, а також посилання в науковому тексті зроблено з дотриманням вимог.

Рецензоване дослідження може бути кваліфіковане як вагомий внесок у сучасну педагогіку в контексті модернізації професійної підготовки фахівців в умовах інтеграції вищої освіти України у світовий і європейський освітні простори.

Наряду з багатьма достоїнствами необхідно відзначити наступні недоліки дисертаційної роботи Оленєва Дмитра Геннадійовича, врахування яких увиразнило б високий рівень викладу наукового матеріалу:

1. У першому розділі автор зайво докладно описує авторські підходи оцінювання рівня здоров'я та функціональних можливостей студентської молоді, в деяких випадках не окреслюючи чітко саме свою наукову позицію.

2. Викликає непорозуміння включення та опису підрозділу 2.2 «Здоров'язбережувальні компетентності студентів як педагогічна категорія» який займає 25 сторінок. На нашу думку можна було б просто визначити поняття «компетентність», зробити посилання на автора та далі продовжувати

дослідження. До речі у завданнях не стояла мета дослідити тлумачення поняття «компетентності».

3. У тексті дисертації постійно зустрічаються поняття «фізичні якості» та «рухові здібності» які автором трактуються однаково. На нашу думку потрібно біло б використовувати загальнотеоретичні поняття.

4. Автор у розділі 4 присвячує багато часу літературному аналізу впливу фізичних вправ на організм людини. На нашу думку це загальновідомі дані, які можна було б не викладати, та й вказуватися вони повинні у першому розділі.

5. Автором у підрозділі 4.6. використовується поняття «фізична надійність» тлумачення якого не розкрито та не є незрозумілим.

6. Автором в процесі дослідження використовуються два поняття «психофізіологічні якості» та психофізичні якості». По-перше, це одні й ті ж самі чи різні якості? По-друге, психофізіологічними можуть бути тільки властивості.

7. Постійно автор у тексті дисертації використовує словосполучення «вищі навчальні заклади». «зклади вищої освіти» та «вищі заклади освіти». На нашу думку потрібно було б прийти до одного поняття.

8. На с. 242 автор дає авторське поняття «здоров'я» яке відрізняється від багатьох загальноприйнятих в літературі понять. Чи є це доцільним без обговорення у читацькому колі спеціалістів?

9. Дисертаційна робота насичена великою кількістю таблиць, які можна замінити рисунками або перенести у додатки. Взагалі робота мало ілюстрована.

10. У тексті дисертаційної роботи зустрічаються граматичні, стилістичні помилки та русизми (с. 57, 135, 151, 212, 264, 304, 358).

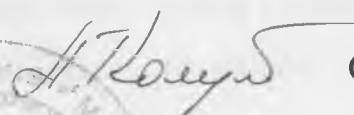
Висловлені зауваження та побажання не є принциповими для загальної позитивної оцінки дисертації, зміст якої відображений у 44 науково-методичних працях, серед них: 1 монографія, 1 підручник, 4 навчальних посібника та підручника, 12 статей у фахових виданнях України, 6 статей у закордонних наукових виданнях (4 з яких включені до міжнародних наукометричних баз), 17 статей у матеріалах конференцій і симпозіумів та інших періодичних виданнях, 4 методичних розробки.

Автореферат віддзеркалює структуру, основні положення і висновки дисертації. Робота написана нормативною національною науковою мовою, що увиразнена авторським ідіостилем. Усе це дає підстави стверджувати про наукову зрілість дисертанта, уміння досліджувати складні питання педагогіки і накреслювати перспективи подальших пошуків у цій галузі.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Оленєва Дмитра Геннадійовича «Методичні засади формування здоров'язбережувальної компетентності студентів вищих технічних навчальних закладів» є самостійним, структурно завершеним, цілісним дослідженням актуальної проблеми. За рівнем наукової новизни одержаних результатів та їх практичною цінністю дисертація відповідає вимогам пунктам 10, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року за № 567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 року № 656 та від 30 грудня 2015 року № 1159), а розроблені теоретичні положення й отримані результати можна кваліфікувати як вагомий внесок у розвиток теорії та методики навчання. Оленєв Дмитро Геннадійович заслуговує присудження йому наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика навчання (фізична культура, основи здоров'я).

Офіційний опонент,
професор кафедри
фізичного виховання та
здоров'я Київського
національного університету
технологій та дизайну,
доктор педагогічних наук, професор

О. М. Колумбет

Учений секретар
Київського національного
університету технологій
та дизайну

Н. В. Первая